

partii naleraq

UPA2016/131

Nunatsinni sulisinnaasut tamarmik atorneqalernissaat anguniarlugu, minnerunngitsumillu kalaallinik atorfilinnik qaffakkiartortitsinissamik anguniaqartumik, atorfilinnik pikkorissaasanerup kalaallinut iluaqutaanerusumik aaqqissuunneqarnissaanik oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Hans Enoksen, Partii Naleraq)

Partii Naleqqami Nunatta Naalagaaffinngornissaa tunaartarlugu sulivugut.

Taama oqariarluta pingaaruteqartut naqissuserusupparput nuna sunaluunniit ineriartortuarmat, aamma ilinniarsumassutsikkut, ineriartornerullu inuiaqatigiinnut naleqqusarsimasuunissaa pingaaruteqarluinnarmat - killormuunngitsoq.

Ukiunilu qulikkaartuni ikittunnguani kingumut qiviarutta sukkatsikkiartuinnartumik ilinniagaqartut qujanartumik amerliartorsimapput, nalerarpullu ajunngilaq, amerliartortiinnassavagut. Tamannali ataqatigiissaaq, naammassippata nammineq nunaminni ilinniarsimasunik pisariaqartitsisumi atorfissaqartinneqartut misigitinneqaannaratik aamma atorfeqartitaanissaat. Tunngavilersuinerpullu pingasunik qulequtaqartissavarput:

1: Inuussutissarsiornermi sulisoqarnermilu piorsarsimassuseq, kulturi

Piorsarsimassuseq inuussutissarsiutiniikkami sulisoqarnermiillunilu avissaartinneqarsinnaanngitsumik. Tamannalu uani danskit inuussutissarsiornermi aviisit pingaarnerit ilaanni siornaanginnanguakkunni allagaq kalaallisuunngorlugu maani issuaaffigillatsiareernikuusatta uppersarsippaa. Tassani immikkut saqqummersitami danskit tallimat "nunarsuarmioqataasut" sammineqarput Sverigemi pisortatut sulisut, taakkulu angusaqarluartut ineriartortitsinikuusutut isiginiarneqartartunut tunngatillugu ilanngullugu ikerasaq Øresund, Danmarkip Sverigellu akornaniittoq, kulturikkut qunnersuarmi imermik ulikaartut taaneqarpoq.

Ilisimaarilluarlugu svenskit danskillu qanoq sutigut tamatigut imminnut qanitsigisut, taama inuussutissarsiornermi atorfinititsisarnermullu atatillugu inerniliisinnaappata Øresundimininnguarlu kulturikkut qunnersuaq imermik ulikkaartumik taasinnaappassuk, taava qanoq Atlantikup imartarujussua nunatta Danmarkillu akornaniittoq taajussagatsigu? Tassani ersersinneqarpoq qanoq kulturi – piorsarsimassuseq aamma inuussutissarsiornermi atorfinititsisarnermilu pingaaruteqarluinnaqqinnaartigisoq.

2: Suliffissaaleqineq

Ukiuni kingullerni suli kingulliutitaaneq kalaallimut malunnarnerulersimavoq aningaasameernerup kingunerisaanik suliffissaaleqisut amerlerujussuarmata. Killormullu avataaniit suliartortut ikiliartoratik. Tamanna naapertuutinnigilaq aammalu akuersaarneqarsinnaanani. Taamaattumik siornaak Partii Naleqqami siuttuuffigisatsinni inatsisartunut siunnersuummi piumasaqaatit ersarissut arlallit tunngavigalugit siunnersuusiorpugut partiit allat marluk suleqatigalugit. Ajornanngippallaarujussuaqaaq avataaniit tikilluni suliffittaarnissamut, tamannalu ersarissumik sakkortusakkamik sinaakkusersortariaqarpoq. Tassami ukiorpasuarni "nunatsinnut matu qivertiinnarlugu" isaatitserujussuarnikuuvugut uffali nammineq nunaqqatigut suliffissaaleqillutik atugarliortut. Ullumilu siunnersuuterput immikkoortoq 85-itut oqaluuserisassaq tassunga tunngarpiartoq aappasaaniissuarput, neriulluta akuerisaajumaartoq

3: Ilinniartitaaneq

Inuiaqatigiit tunngaviummik ilinniarnissaminnut allanut sanilliulluta periarfissarissaarpugut, aammalu ukiuni qulikkaartuni kingullerni sukkatsikkiartuinnartumik naammassisartut qujanartumik amerliartornikuullutik, taamaakkaluartorli naammassereerlutik nunatsinnut utertartut ajoraluartumik ikippallaqaat. Pissutsit tamakku ilorraap tungaanut saatittariaqarpugut. Kalaaleq nunaminut uteqqinnissamut kajumittariaqarpoq, aqqissugaanitsigullu tamanna naapertuutinnigippat taava kingusinaartinnata naleqqussaasariaqarpugut.

Taassuma ataanut aamma inissineqarsinnaavoq sulisunik pikkorissaasarneq. Taanna kikkunnut sammitineqassanersoq aammalu qanoq iluaqutaassuseqassanersoq sinaakkusersortariaqarparput. Ukiut 5-7 qaangiupput misissuisimanerit takutimassuk atorfilittaq tikisitaq agguaqatigiisillugu qaammatini 18-nini taamaallaat maaniittartoq, tassalu ukiup aappaa avillugu. Massakkullu qaammatit taakku 13-iinnanngornikuupput. Tikisitarlu tassaakkajuttarpoq ilinniarsimalluni naammasserlaaq misilittagaqanngitsoq, amerlanerpaartigut nunatsinniissimanngisaannartoq taamaattumik kulturitsinnik nunatsinnillu ilisimasaqanngittoq. Qaammatini 13-nini 6-it siulliit atortarpai pissutsinut iseriartornermigut, tassami suliffik nutajuinnarani silarsuaali tamarmi nutaajusarpoq, pissutsit nutaaqqinnaat, inuiaat nutaarluinnaat ilisimasaqarfiginngilluinnakkani. Taamaattumik minnerpaamik aatsaat ukiup affaa qaangiukkaangat taanna tikisitaq inuiaqatigiinnut tunniussaqaalerluni aallartittarpoq, maani annermik nunaqavissunik ilinniartinneqareerluni. taava ukiup affaasa tullii inuiaqatigiinnut tunniussai annikippallaamik annertusiartorusartarput. Qaammatit naliginnaasumik 3-sut arfinillilu sioqqullugit soraarniutissani tunniuttartussaagamikku angerlaruni suliffittaassani ujartulereertaramiuk annertunerusumik tunniusseqqittarani. Pisortani atorfilittat annermik taarserarnerujussuat inuiaqatigiinnut qaammaasakkut misilittakkatigullu minnerpaamilluunniit iluaqutaanatik killormuanit ajoqutaapput. Tassalu uani ersersinneqarpoq suli uagutsinnut iluaqutaanngittumik pikkorissartittuarigut.

Akuersaarneqarsinnaanngilluinnartumik qaammaasat misilittakkallu nunatsinniit kuussuartut supisutut ilillutik ukiorpasuarni aniatippagut, qangatullu iliortarneq tassunga killeqartariaqalerpoq. Qaammaasat misilittatagarnerlu pissaaneqarfiupput inuiaqatigiillu tassa massakkut iluaqutigilertariaqalerpaat, maani nunatsinni inuinit iluaqutaasussanngorlugit annertusiartortillugit!

Taamaattumik massakkut pimoorullugu qaammaasat misilittakkallu maani annertusiartornissaat siunertaralugu inuiattut suut naleqartitatut tunngavigissanerlugit aalajangersaariarluta aqqissugaanerput, aamma atorfilittaqarnikkut, inissittariaqalerparput. Tassa naammaleqaaq, immitsinnut uukapaasiariunnaarniarta, atanguli iliutsigut oqaatigisartagatsinnut naapertuuttumik timitalersulertigit.

Tassanilu aamma pingaaruteqartut isoralugu taaneqartariaqarpoq atorfissarsiuussinermi "ujaarlertartut" nunatta avataaneersut kisiisa atorneqarnerujussuata qularnangitsumik kingunerisaanik nunatta avataaneersuinnangajannik pisortanik atorfinittitsisaqattaarnerput tassunga killeqartariaqarpoq. Qujanartumillu tamannarpiaq siunertaralugu aalajagiiffigisassatut siunnersuutit arlallit upernaag manna sammivagut taperserujussuakkatsinnik.

Uteqattaariuassugullu paasineqalernissaa neriuutigingsigu - pinngitsoornata aamma ilanngullugu taaqqikkusupparput kalaallit ukiorpassuarni aqumiut atorumaneganninnerujussuat, asu atorniartigit! Qammaasat misilittakkallu aamma uani pillugit.

Eqqaqqillarput inuiaat kalaallit taamannak timitalersuigunik angussavaat qaammaasat misilittakkallu inuiaat kalaallit iluaqutigilissavaat, annaasassaqaqngilagut, aatsaat naapertuutinningsumigaasiit iliuuseqarutta anguniagarput sulii ungasininngortussaavoq, tamanna Naalakkersuisut anguniarpaat? Partii naleqqap tamanna anguniangilluaasarpaa.

Partii Naleqqap anguniarpaa qaammaasat misilittakkallu uagut kiisami iluaqutigilissagingut, taamaattumik tunngavilersuutigut qulaani tunngavigalugit Hans Enoksen, Partii Naleqqameersup oqallissaarutaa paasilluarlugu siunertaanik taperserparput, kalaallit sapinngittut aamma pisinnaasut tatigingatsigit, ilissimi?

Sorpasuartigit kinnganikorsiortitaanerput nammineq nunatsinni naammaleqaaq, allaat ippassaani avaleraasartoortassani agguaassinermi akuersaarneqarsinnaanngittumik takoqqipparput nunatta avataaneersut tuniorariarlugit nunaqavissunik sinnikunik paggatitsigatta.

Oqaatsigit timaliisarnigullu imminnut ataqatigiittariaqalerput, taamaattumik makku ilanngullugit aaqqiivigisariaqalerput:

- Pisortat tamakkiisumik ilaannakortumillu pigisaanni Siulersuisuni ilaasortanik pisortanillu ikkussuisarnerit
- Suliffissaaleqisut 3% angugaangagu avataaniit tikisitsineq unitsinneqartalissooq, atorfiit inuunermik naleqarsinnaasut pinnagit
- Inuusuttunut immikkut iliuuseqartoqartariaqarpoq

Naggataarutigalugu Partii Naleqqamiit Sume-kut taalliaat 1974 sanaaq tigulaariffigissavarput sulili ullutsinni amiilaarnaannartumik amerlaqaluta ilisarisinnaasarput:

Takornartaq

Takornartatut sulisarlutit

Takornartanik quleqarputit

Takornartatut pineqarlutit

Ila qaquguuna Naalakkersuisut kalaaleq nammineq nunamini taama misigiunnaarnissaa naammassillugu aaqqinniaaraat? Taama oqaaseqarluta siunnersuuteqartoq Hans Enoksen oqaaseqaallu tamakkiisumik taperserparput.

Naggaterpiaatigullu ippassaani issittumik takornariaqarnermi guidetut 15-t naammasserlaat pilluaqquutigalugit Naalakkersuisut kaammattussavagut sulilernissaannik qulakkeerinniaqqullugit.

Qujanaq